

מ"ת 63069/05/23 - מדינת ישראל נגד מיכאל ברדה

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

מ"ת 63069-05-23 מדינת ישראל נ' ברדה (עציר)
תיק חיצוני: 208292/2023

בפני כבוד השופט עמית מיכלס
מבקשת מדינת ישראל
נגד מיכאל ברדה (עציר)
משיב
החלטה

רקע וטיעוני הצדדים

1. המשיב מואשם בביצוע עבירות של **החזקת סם מסוכן שלא לצריכה עצמית**, לפי סעיפים 7(א) ו-7(ג) רישא לפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], תשל"ג-1973, **והחזקת נשק ותחמושת**, לפי סעיף 144(א) רישא וסיפא לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

2. מעובדות כתב האישום עולה שבתאריך 14.5.2023 החזיק המשיב בדירתו סמים מסוכנים מסוגים שונים: בחדר הכביסה החזיק קוקאין במשקל 111.705 גרם נטו במספר שקיות, כאשר אחת השקיות הייתה מונחת בעת שנתפסה על משקל דיגיטלי; בחדר הכביסה החזיק 119 כדורי MDMA; בסלון ובמרפסת הדירה החזיק קנביס במשקל של 14.89 גרם נטו. במרפסת הדירה החזיק המשיב משקל דיגיטלי נוסף.

בתוך סל כביסה בחדר הכביסה, מתחת לפרטי לבוש, החזיק המשיב באקדח הזנקה מוסב מסוג KUZHEY שבכוחו להמית אדם, וכן מחסנית המכילה 8 כדורי 9 מ"מ תואמים.

3. ביום 22.6.23 הודיעה ב"כ המשיב שהמשיב אינו חולק על קיומן של ראיות לכאורה, ולבקשתה הוא הופנה לשירות המבחן. באותה ישיבה הודיעה המבקשת שהיא אינה מתנגדת לבקשת המשיב להפנותו לשירות המבחן, זאת במטרה לאפשר לבית המשפט לקבל תמונה מלאה על אודותיו, אולם הבהירה שתעמוד על מעצרו של המשיב עד לתום ההליכים "וזאת לא כל קשר להמלצת התסקיר". בהמשך הוגשו בעניינו של המשיב 3 תסקירים (מהימים 18.7.2023, 7.8.2023, 20.8.2023), אליהם אתייחס בהמשך. כבר עתה אציין שבתסקיר השלישי המליץ שירות המבחן לשחרר את המשיב לקהילה הטיפולית "הרטוב - בית אור אביבה", זאת לאחר שעבר את ראיון הקבלה במסגרת זו.

4. במהלך דיון שהתקיים ביום 23.8.2023, הביעה המבקשת את התנגדותה לשילובו של המשיב בחלופה זו,

בנימוק שעניינו אינו עומד בתנאים שנקבעו בבש"פ 1981/11 מדינת ישראל נ' סויסה (21.3.2011) (להלן: עניין סויסה) בנוגע לאפשרות הפנייה לחלופה טיפולית בשלב המעצר, וביקשה להורות על מעצרו עד תום ההליכים. בין היתר הפנתה המבקשת למסוכנות הרבה הנשקפת מהמשיב בשים לב למעשיו, לרבות החזקת האקדח, המחסנית והכדורים וכן הסמים, עברו הפלילי, קשריו השוליים, ונכונותו לנקוט באלימות במצבי דחק. עוד נטען שהמשיב אינו עומד בתנאי "הלכת סויסה", בהינתן שהוא לא החל הליך שיקומי עובר למעצרו, ישנו ספק עד כמה הוא בעל מוטיבציה להשתלב עתה בהליך גמילה, בהינתן ניסיון העבר עמו בתיק קודם וניסיון גמילה עצמי שלא צלח. ב"כ המבקשת אף הצביעה על קושי עם החלופה המגבה שהוצעה.

5. ב"כ המשיב לא חלקה על קיומה של עילת מסוכנות, הנלמדת ממעשיו ומעברו הפלילי של המשיב, אולם ביקשה לאמץ את המלצת שירות המבחן. בתוך כך הפנתה לדברי המשיב לשוטרים שהגיעו לביתו לבצע את צו החיפוש: "עשיתם לי טובה שבאתם כך שאשקם את החיים שלי יש לי בת, בית ואישה שלא מגיע להן התנהגות כזו". לגישתה, המבקשת הסכימה להפנות את המשיב לשירות המבחן, דבר שהוא בעל משמעות, ויש בחלופה שהוצעה כדי לאיין את המסוכנות הנשקפת מהמשיב, זאת ללא כל קשר להלכת סויסה. במקביל נטען שהמשיב עומד בתנאי ההלכה, זאת בשל המוטיבציה שגילה; העובדה שהטיפול בו לקח חלק בעבר לא היה בתחום הסמים; למשיב משפחה תומכת; המשיב כבן 28 שרצונו "לצאת מהמעגל אליו נקלע"; למשיב תינוקת כבת שנה וסיכויי השיקום שלו גבוהים. לדבריה, בשלב זה אין צורך בחלופה מגבה אלא רק לאחר שיעבור את שלב הקהילה. כתמיכה לטענות ההגנה הוגשו מספר דוגמאות מהפסיקה להמחשת מצבים בהם שוחררו לגמילה נאשמים להם יוחסו עבירות סמים ואחרות.

דין

6. בתמצית אזכיר שבהתאם להלכת סויסה, העיתוי הראוי לבחינת שילובו של נאשם בהליך גמילה מסמים אינו בשלב המעצר, אלא בשלב גזירת הדין וריצוי העונש. חריג לכלל זה קובע שניתן לבחון חלופת גמילה בשלב המעצר בהתקיים שלושה תנאים - כאשר הנאשם החל בהליך גמילה טרם המעצר; כאשר ישנו פוטנציאל הצלחה גבוה להליך הגמילה; וכאשר יש בהליך הגמילה כדי לספק מענה למסוכנות הנשקפת ממנו. עוד נקבע שגם כאשר התנאי הראשון אינו מתקיים, רשאי בית המשפט "כחריג לחריג" להורות על שחרור נאשם לחלופת גמילה, אם מצא שהתנאים השני והשלישי מתקיימים במצטבר (עניין סויסה פסקה 7).

על התנאים לתחולתו של החריג לחריג, עמד בית המשפט העליון (השופט א' שטיין) בבש"פ 4621/22 אלעסם נ' מדינת ישראל (2.8.2022) (להלן: עניין אלעסם):

"הלכת סויסה העמידה חריג לכלל של 'טיפול ושיקום' - במסגרת העונש, ולא לפני-כן'. חריג זה חל, בראש ובראשונה, במצב דברים בו הנאשם כבר החל בטיפול גמילה אפקטיבי מהתמכרותו לסמים, כאשר המסגרת הטיפולית בה הוא אמור להימצא תמנע ממנו לבצע עבירות נוספות, להימלט מן הדין ולשבש מהלכי משפט.

במקרים נדירים, חריגים שבחריגים, ניתן יהיה לשחרר את הנאשם למסגרת טיפולית חדשה של גמילה מסמים בעלת פוטנציאל הצלחה גבוה - וזאת, רק כאשר יש בחלופה זו כדי לאיין את המסוכנות הנשקפת מהנאשם לציבור

ולהליך הפלילי. למקרה חריג זה אקרא, לשם נוחות, 'חריג ההתחלה הטיפולית החדשה'.

כדי להעמיד לנאשם, חלף מעצרו מאחורי סורג ובריח, את המשך הטיפול במסגרתה של הלכת סויסה או, במקרה נדיר שיתאים לכך, את 'חריג ההתחלה הטיפולית החדשה', תידרש המלצה מנומקת וחד-משמעית של שירות המבחן אשר תבסס את הצורך בטיפול ואת סיכויי הצלחתו וכן תעצב מסגרת של השגחה בטוחה וקשיחה אשר תשלול מהנאשם את האפשרות לבצע עבירות, לשבש מהלכי משפטו ולהימלט מן הדין. קיומה של המלצה חיובית כאמור היא בגדר תנאי-שאינ-בלתו.

...

שעריו של 'חריג ההתחלה הטיפולית החדשה' אינם בגדר 'שער': מדובר בפתח צר-עד-מאד אשר לא ייפתח בפני הנאשם, אשר נזקק לטיפול גמילה כבר בשלב המעצר, זולת אם תונח בפני בית המשפט המלצה חיובית וחד-משמעית של שירות המבחן אשר תראה, באופן ברור ומשכנע, כיצד תאיין החלופה הטיפולית המומלצת את מסוכנות הנאשם בכל היבטיה: ביצוע עבירות נוספות, הימלטות מן הדין ושיבוש מהלכי משפט. חלופה כאמור תכלול העמדת מפקחים וערבים ראויים לצד בטחונות כספיים נאותים, איסור יציאה מן הארץ, הפקדת דרכון, ותנאים מגבילים נוספים אשר ייקבעו על ידי בית המשפט - אם וככל שיומלץ על החלופה. באין המלצה חד-משמעית כאמור, החריג לא יקום".

עוד נקבע בעניין אלעסם כי במסגרת הבחינה האם נאשם בא בגדרו של החריג האמור, על בית המשפט ליתן דעתו, בין היתר, לסוג העבירות המיוחסות לו ולחומרתן, זאת לנוכח הכלל שהותווה בעניין סויסה, שלפיו ככל שהעבירה ונסיבותיה חמורות יותר, כך מצטמצם כוחו של החריג.

7. ומן הכלל אל הפרט. בענייננו לא עומד המשיב באף לא אחד מהתנאים שנקבעו בהלכת סויסה. אשר לתנאי הראשון, אין חולק על כך שהעורר לא החל בהליך גמילה טרם שנעצר בהליך הנוכחי. אשר לתנאי השני, התרשמתי שהמשיב מונע ממוטיבציה חיצונית בלבד. יש לזכור שמדובר במי שמכור לסמים מסוגים שונים מגיל צעיר מאוד. לשירות המבחן מסר המשיב שבגיל 20 השתלב בהליך גמילה "עצמאי" שטיבו אינו ידוע, אולם מעצרו בגין עבירות הנשק בגיל 22, ובהמשך בעבירות הסמים, מעיד על כך שממילא ההליך לא היה מספק. מהתסקיר עולה שלאורך מעצרו הקודם של המשיב, ובהמשך במהלך תקופת המאסר שריצה, הוא קיבל מענה טיפולי, אולם מניעיו היו חיצוניים, והוא שב לצרוך סמים זמן קצר לאחר שחרורו ממאסר ועד למועד מעצרו בתיק הנוכחי. אף שנמסר שהמשיב מביע כיום מוטיבציה לערוך שינוי בהתנהלותו ושלראשונה הביע מוכנות לשילוב בטיפול בקהילה סגורה, נשאלת השאלה מדוע לא עשה דבר בעניין זה טרם שנעצר. מהאמור עולה שהמשיב לא ניצל את ההזדמנויות שנקרו בדרכו לאורך השנים להשתלב בהליכים טיפוליים, ועתה הוא מבקש לעשות כן כאשר ממילא הוא עצור. מסקנה זו מתיישבת אף עם הערת שירות המבחן לגבי הליך טיפולי שעבר עת היה עצור בפיקוח אלקטרוני בהליך הקודם, אז שיתף אמנם פעולה עם שירות המבחן, אולם הרושם שהתקבל הוא שהמשיב "מתמודד עם קשיים הכוללים וויסות דחפים ושליטה עצמית במצבי עמימות ולחץ, כמו גם אלמנטים תועלתניים וחיפוש אחר מענים מידיים לצרכיו". במצב דברים זה ונוכח ניסיון העבר עם המשיב, לא התרשמתי שדי ב"מוטיבציה הפנימית" שהביע עתה המשיב בפני שירות המבחן כדי להוות נימוק מספק לשילובו בהליך הגמילה.

8. ואולם, גם אם היה מתקבל רושם שונה בנוגע למוטיבציה של המשיב להשתלב בהליך טיפולי, ועמדתי כאמור שונה, הרי שממילא הוא אינו עומד בתנאי השלישי. זאת, שכן אין בהליך הגמילה המוצע כדי ליתן מענה הולם למסוכנות הנשקפת ממנו. בשונה מעברייני סמים "רגילים", הרי שהמשיב מואשם לא רק בעבירות של החזקת סם מסוכן שלא לצריכה עצמית, אלא גם בכך שהחזיק נשק, מחסנית וכדורים תואמים בהם נכון היה להשתמש, ושילוב זה מלמד על מסוכנות מוגברת מצדו. ואם לא די בכך, הרי שאין זו הפעם הראשונה בה מסתבך המשיב הן בעבירות סמים והן בעבירות נשק. אך בשנת 2019 הורשע המשיב בביצוע עבירה שעניינה נשיאת נשק שלא כדין אותה ביצע בשנת 2017, ונדון לעונש מאסר למשך 33 חודשים כעונש מאסר ראשון בחייו. בשנת 2020 הורשע המשיב בביצוע עבירה של סיוע לסחר בסם מסוכן ונדון לעונש של 8 חודשי מאסר נוספים, שרוצו בחופף ובמצטבר לעונש המאסר הראשון. לחובת המשיב עומדים שני מאסרים מותנים ברי הפעלה, שאף הם לא הרתיעו אותו מלבצע עבירות דומות נוספות, וחשוב מכך, לא עודדו אותו להשתלב מיוזמתו בהליך שיקומי בטרם ימעד פעם נוספת. יש לציין שהמשיב אף לא ניצל את שהייתו הממושכת בכלא לצורך השתלבות בהליכי גמילה מסמים. מהאמור עולה שלא עלה בידי המשיב להפיג את חזקת המסוכנות הנזקפת לחובתו בתחום הסמים.

המסקנה המתבקשת היא שמדובר במי שאימץ לאורך השנים אורח חיים עברייני ושולי, ובמי שלא ניצל צמתים אליהם נקלע כדי לשנות דרכיו. על כל אלו יש להוסיף שמהתסקיר הראשון עולה שבעבר נדד המשיב בין מסגרות לימודיות בשל בעיות התנהגות ואלימות שהפעיל כלפי תלמידים אחרים, ולא הצליח להסתגל למסגרות. מעבר לאמור, המשיב מסובך כלכלית וחייב סכומי כסף גבוהים ביותר, בגינם אף קיבל איומים על חייו. לשירות המבחן מסר המשיב שהוא רואה בהחזקת הנשק כלי שנועד להגנה עצמית, תוך שהתקשה לזהות בכך גורם סיכון לו ולסביבתו. שקלתי לבקש משירות המבחן הבהרה בנוגע לפוטנציאל הסיכון הגלום בשחרור המשיב לקהילה, אולם לטעמי די בנתונים שהוצגו בתסקירים כדי לקבל תמונה ברורה של מי שמהווה סכנה ברורה לסובבים אותו ומי שאף יכול "למשוך אש" לכל מקום בו ימצא, ובכך לסכן לא רק את עצמו אלא גם את סביבתו. המשיב אף ציין בפני שירות המבחן שכיום הוא שוהה באגף הפרדה, זאת לאחר ש"סומן" כבעל סכסוך עם עצורים אחרים. נוכח האמור העריך שירות המבחן שהמשיב נשקף סיכון להתנהלות עוברת חוק בתחום האלימות, על רקע שימוש בסמים, בשילוב סיכון להישנות התנהלות עוברת חוק בתחום הסמים וחזרה לשימוש בחומרים ממכרים.

9. צומת נוסף אליו הגיע המשיב לפני כשנה הוא הפיכתו לאב. בדיון שנערך לפניי, נימק המשיב בקשתו להשתלב בהליך טיפולי, בין היתר, בכך שהוא אב לילדה קטנה. ואולם, ומבלי להיכנס לפירוט יתר, אציין שמהתסקיר הראשון עולה שהמשיב כלל לא נטל חלק בגידול בתו בשנה שקדמה למעצרו ואף לא סייע בפרנסת המשפחה, באופן שהוביל את המשפחה למצוקה כלכלית משמעותית עד כדי צורך להסתייע במשפחה המורחבת לצרכי קיום בסיסיים. בפני שירות המבחן תיאר המשיב ש"כיום" הוא ממוקד ברצונו לתקן את מערכת היחסים עם אשתו ועם בתו, כאשר במקביל שיתף שאשתו ביקשה להתגרש ממנו עוד בטרם נעצר. מהאמור עולה שבשעה שמשפחתו התמודדה עם משבר כלכלי קיומי, החזיק המשיב בדירתו סמים מסוכנים ששווים רב, היה מנותק מהמשפחה, המשיך לצרוך סמים שאף הם עולים כסף, כאשר לא היה בכל אלו לדרבנו לעשות מעשה ולהשתקם.

10. אף בדוגמאות שהוצגו מטעם המשיב אין כדי לסייע לו, שכן הנסיבות המתוארות בהן שונות. כך למשל, בבש"פ 5240/18 קוזיאשוילי נ' מדינת ישראל (15.7.2018) מדובר היה במי שהוגש נגדו כתב אישום חמור של ייבוא סמים קשים בכמויות נכבדות, אולם מנגד הנאשם נעדר עבר פלילי, ולא עלתה לגביו כל אינדיקציה על כך שהוא מסוכן

לסביבתו. בבש"פ 863/23 זיו נ' מדינת ישראל (13.2.2023) יוחסו לנאשם מלכתחילה עבירות רכוש בדרגת חומרה פחותה בהרבה מעבירות הסמים והנשק שיוחסו למשיב שבפנינו, ובהתאם עונשו צפוי להיות נמוך יותר. משכך, נמצא שיש בחלופת המעצר כדי לצמצם את הסכנה הטמונה בעילת המעצר. בבש"פ 8761/22 אבו סארה נ' מדינת ישראל (5.1.2023) השלים הנאשם בעבר טיפול מלא בקהילה סגורה, והצלחתו הייתה "גבוהה באופן יחסי", במובן זה שהוא שמר על ניקיונו מסמים במשך 4 שנים, אף בהיעדר מסגרת טיפולית מגבילה, ובכך הוכיח את יכולותיו להתמיד ולהצליח. בבש"פ 4950/20 אלחמידי נ' מדינת ישראל (26.7.2020) מדובר היה בנאשם שעבר אירוע טראגי, כאשר העבירות היו קשורות לנהיגה ברכב, וכאשר נמצא שיש בחלופת הגמילה מאלכוהול כדי לאיין את מסוכנותו. בבש"פ 78/23 אברהם נ' מדינת ישראל (20.3.2023) נמצא להפנות נאשם המואשם בעבירות אלימות קשות כלפי אשתו לחלופת גמילה, לאחר שנמצא שעיקר הסכנה הנשקפת ממנו מתעוררת אגב יחסיו עם אשתו, וכי כלפי גורמים אחרים רמת המסוכנות שלו אינה גבוהה. בבש"פ 4336/19 ביאדלגין נ' מדינת ישראל (4.7.2019) נדון עניינו של נאשם שהואשם בגידול סמים בדירה, כאשר ההחלטה להעבירו לקהילה הסתמכה, בין היתר, על הקביעה כי הסיכון הנשקף ממנו מצומצם בהינתן טיב העבירה המיוחסת לו, ועל שיתוף הפעולה שלו עם המשטרה בעצם חשיפת הדירה, באופן שהעיד על רצונו להתנתק מחיי עבריינות ולפתוח דף חדש.

כאמור, הנסיבות בענייננו שונות בתכלית, כאשר ממילא נבחן כל מקרה לגופו ובהתאם להערכת הסיכון של כל נאשם, בשילוב עם הערכת סיכויי הצלחתו בטיפול.

11. כפי שפורט לעיל, עניינו של המשיב אינו עונה על התנאים המאפשרים את שחרורו בשלב המעצר להליך גמילה, והוא אינו נכנס לגדרי ה"חריג שבחריג" נוכח מסוכנותו לציבור ולסביבתו, כאשר מנגד הפוטנציאל השיקומי אינו גבוה. המשיב יוכל לנתב את המוטיבציה הראשונית שהביע בפני שירות המבחן ולבקש להשתלב בהליך שיקומי בשלב גזירת דינו, ככל שיורשע. בעניין זה אציין שהסמים והאקדח נתפסו בדירתו של המשיב, ומבקשת המעצר עולה שהוא הודה בהחזקתם, ללמדנו שמשפטו לא צפוי להתנהל זמן רב.

12. נוכח כל האמור, אני מורה על מעצרו של המשיב עד לתום ההליכים.

13. המזכירות תעביר העתק ההחלטה לשירות המבחן.

ניתנה היום, י"א אלול תשפ"ג, 28 אוגוסט 2023, במעמד הצדדים.